

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЛІНГВОДИДАКТИКИ**

**Кваліфікаційна робота
магістра**

на тему **ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ У ФОРМУВАННІ
ПИСЕМНОЇ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи 8.0351-4а-з
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови
та літератури (переклад включно),
перша – англійська
освітньо-професійної програми
Мова і література (англійська)
Андрієць Анастасія Віталіївна

Керівник д.п.н., проф. Пахомова Т. О.

Рецензент к.п.н., доц. Надточій Н. О.

Запоріжжя – 2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет іноземної філології
Кафедра англійської філології та лінгводидактики
Освітній рівень магістр
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.41 Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська
Освітньо-професійна програма Мова і література (англійська)

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри
Надточій Н.О.

« ____ » _____ 20__ року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА

АНДРІЄЦЬ АНАСТАСІЇ ВІТАЛІЙВНІ

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проєкту) «Використання методу проєктів у формуванні писемної англомовної компетентності студентів-філологів»

керівник кваліфікаційної роботи (проєкту): Пахомова Тетяна Олександрівна,
д.пед.н., професор

затверджені наказом ЗНУ від «24» травня 2022 року № 571-с

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проєкту): 30 листопада 2022 року.

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проєкту): теоретико-методологічні засади використання методу проєктів у формуванні писемної англомовної компетентності студентів-філологів.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): 1) реалізація компетентнісного підходу у вивченні англійської мови студентами на основі методу проєктів; 2) специфіка формування писемної англомовної компетенції студентів; 3) організація, зміст навчання студентів-філологів за допомогою методу проєктів.

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проєкту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Пахомова Т.О., д.пед.н., проф.	25.05.2022	25.05.2022
Розділ 1	Пахомова Т.О., д.пед.н., проф.	27.07.2022	27.07.2022
Розділ 2	Пахомова Т.О., д.пед.н., проф.	09.09.2022	09.09.2022
Висновки	Пахомова Т.О., д.пед.н., проф.	17.11.2022	17.11.2022

6. Дата видачі завдання: 25.05.2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи (проєкту)	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх вивчення та аналіз	травень 2022	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	червень 2022	виконано
3.	Написання вступу	червень 2022	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	липень 2022	виконано
5.	Написання практичного розділу	серпень 2022	виконано
6.	Формулювання висновків	жовтень 2022	виконано
7.	Проходження нормоконтролю	листопад 2022	виконано
8.	Одержання відгуку та рецензії	листопад 2022	виконано
9.	Захист	грудень 2022	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант _____ А. В. Андрієць

Керівник роботи (проєкту) _____ Т. О. Пахомова

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ Е. О. Веремчук

РЕФЕРАТ

Магістерська робота – 55 стор., 53 джерела, 2 додатки

Об'єкт дослідження: метод проєктів у вивченні англійської мови студентами. **Предмет дослідження:** процес використання методу проєктів.

Мета дослідження: Мета роботи полягає у проведенні аналізу використання методу проєктів у формуванні писемної компетентності студентів-філологів у процесі вивчення англійської мови.

Теоретико-методологічні засади: Для виконання поставлених завдань використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів: системний, діалектичний, системно-структурний, формально-логічний, порівняльний, статистичний, компаративний і логіко-семантичний. За допомогою них проведено комплексний аналіз поставлених завдань та отримано надійні теоретичні, практичні результати, сформульовано висновки роботи.

Отримані результати: Апробація запропонованого змістовно-методичного забезпечення навчання студентів методом проєктів для формування англомовної писемної компетентності передбачала здійснення педагогічного експерименту на базі Запорізького національного університету.

Дані свідчать про ефективність використання проєктів у науково-пошуковій діяльності студентів, що доводить позитивна динаміка рівня сформованості писемної англомовної компетентності студентів-філологів. Результати початкового тестування наступні: середній бал у КГ – 3,7, у ЕГ – 4,2. Опісля завершення проєктної роботи проведено підсумкове тестування студентів із наступними результатами: середній бал у КГ – 4,1, у ЕГ – 4,8.

Із огляду на результати дослідно-експериментальної роботи, метод проєктування є найефективнішим і дієвим у викладанні та вивченні англійської мови.

Ключові слова: компетентність, писемна компетенція, проєкт, студенти-філологи, англійська мова, навчальна діяльність

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 МЕТОД ПРОЄКТІВ ЯК СПОСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	7
1.1 Загальна характеристика англomовної компетентності студентів.....	7
1.2 Етапи формування писемної компетенції.....	15
1.3 Метод проєктів у вивченні англійської мови студентами.....	20
РОЗДІЛ 2 ПРАКТИЧНЕ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПИСЕМНОЇ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ.....	34
2.1 Організація експериментального дослідження.....	34
2.2 Хід та аналіз дослідно-експериментальної роботи.....	41
ВИСНОВКИ.....	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	50
ДОДАТОК А	56
ДОДАТОК Б	57

ВСТУП

Актуальність дослідження. Навчання у закладах вищої освіти (далі – ЗВО) на сучасному етапі має бути націлене на створення умов для виховання особистості, яка вміє самостійно мислити, здатної здобувати та застосовувати отримані знання на практиці, ретельно обмірковувати прийняті рішення та чітко планувати дії, а також ефективно співпрацювати у різноманітних спільнотах. Студенти повинні набути необхідних комунікативних та міжкультурних компетенцій, які дозволять їм здійснювати спілкування з носіями мови та культури, що вивчається, в рамках повсякденної та професійно орієнтованої тематики.

Навчання у ЗВО в епоху інновацій та технологій вже неможливо уявити без персональних комп'ютерів, проєкторів, Інтернету та гаджетів. Використання всіх складових новітнього процесу інформатизації – підручників, засобів наочності й оцінювання успішності навчання учнів, процесів пошуку, обміну та опрацювання інформації, підготовки та використання навчально-методичних матеріалів, тренування і контролю, виконання навчальних і прикладних завдань сприяють успішному та ефективному викладанню будь-якої дисципліни у виші, зокрема – іноземної мови.

Різноманітність студентської аудиторії, і водночас підвищення вимог до якості навчання, змушує викладача шукати та застосовувати при навчанні студентів різноманітні форми та методи навчання, які дозволяють вести якісну підготовку майбутніх фахівців. У результаті дефіциту практичної діяльності став використовуватися метод проєкту, який є яскравим прикладом, який забезпечує особистісно-орієнтоване навчання.

Для вирішення завдання підготовки філологів, зокрема – для формування писемної англомовної компетентності, метод проєктів має особливе значення, оскільки дозволяє студентам набути досвіду участі у

проєктах, який вони можуть застосовувати у своїй майбутній професійній діяльності, навчаючи іноземній мові різні категорії учнів чи студентів.

Використання лише традиційних засобів у вивченні англійської мови не забезпечить досягнення всіх педагогічних цілей для викладача та необхідний рівень опанування іноземної мови – для студентів. Це визначає актуальність теми дослідження.

Інша складова актуальності пов'язана з необхідністю розв'язати наукову проблему дослідження зв'язку між використанням проєктної методики вивчення англійської мови у ЗВО та формування писемної компетентності студентів-філологів під час вивчення англійської мови, що має загальнотеоретичне та практичне значення.

Ми ставимо за *мету дослідження* провести аналіз використання методу проєктів у формуванні писемної компетентності студентів-філологів у процесі вивчення англійської мови. Для реалізації мети дослідження визначені наступні *завдання*:

- 1) визначити загальну характеристику англомовної компетентності студентів
- 2) проаналізувати етапи формування писемної компетенції;
- 3) дослідити особливості методу проєктів у вивченні англійської мови студентами;
- 4) провести експериментальну перевірку практичного використання методу проєктів для формування писемної англомовної компетентності студентів-філологів.

Об'єктом дослідження є метод проєктів у вивченні англійської мови студентами, *предметом* – процес використання методу проєктів під час формування писемної англомовної компетентності студентами-філологами.

Теоретично-методологічні засади дослідження базуються на загальних принципах логіки, історизму, об'єктивності, які передбачають науково-критичне використання різноманітних джерел для опису й аналізу подій та явищ. Жоден із них не претендує на роль єдиного способу аналізу такого

комплексного феномену, як процес формування писемної англомовної компетентності студентів-філологів під час використання методу проєктів, однак у своїй сукупності вони дозволяють зробити необхідний аналіз.

Науковою новизною магістерської роботи є удосконалення теоретичних щодо формування писемної англомовної компетентності студентів-філологів на основі застосування проєктного методу під час занять.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у подальшому використанні теоретичних і практичних основ застосування методу проєктів у процесі формування писемної англомовної компетентності студентів-філологів.

Структура магістерської роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів (5 підрозділів) та висновків, списку використаних і додатків. У вступі обґрунтовується наукова актуальність теми, визначаються об'єкт, предмет, мета, завдання дослідження, методи вирішення поставлених завдань та визначення наукової новизни роботи. Висновки підсумовують результати дослідження у магістерській роботі і роблять певні узагальнення.

Вивчаючи стан наукової розробки теми магістерської роботи слід наголосити, що проблема методу проєктів у процесі формування писемної англомовної компетентності студентів-філологів у нашій державі залишається недостатньо дослідженою і потребує ретельного вивчення. У вітчизняній історіографії недостатньо робіт, які б в повному обсязі висвітлювали принципи роботи та їх реалізацію у використанні проєктного методу вивчення англійської мови у ЗВО.

При аналізі літератури та джерел увага була зосереджена на ключових аспектах досліджуваної теми та умовно розділена на матеріал наукового характеру на літературу вітчизняних дослідників та закордонних. При підготовці дослідження були використані доступні джерела та література українською, російською та англійською мовами, різні за своєю спрямованістю, науковою цінністю, методами дослідження, висновками та

рекомендаціями. Велика кількість джерел дала змогу провести аналіз матеріалів для ретельного дослідження поставленої проблеми. Для дослідження також використано міжнародну електронну інформаційну мережу Інтернет, особливо – в практичній частині магістерського дослідження.

Загальна кількість сторінок 55, кількість використаних джерел 53.

РОЗДІЛ 1

МЕТОД ПРОЄКТІВ ЯК СПОСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ В НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

1.1 Загальна характеристика англомовної компетентності студентів

Загальновідомо, що слова відображають мовленнєву діяльність. Тому лінгвісти й наголошують, що навчання лексики є одним із найважчих завдань. І дійсно, знання іноземної мови (а в нашому дослідженні – англійської) асоціюється із знанням слів, у той час як володіння мовою – з лексичними навичками, котрі зокрема забезпечують функціонування лексики під час спілкування [Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах 2002, с. 92].

Українські та іноземні фахівці О. Бігич, Н. Бориско, О. Єгорова, С. Ніколаєва, М. Леонтьян, Ю. Федоренко, А. Хуторський, О. Соловова, R. Ellis, I. Nasion, W. Nutmacher, J. Mackenzie, F. Rasouli, K. Caro, M. Hannaу та інші активно досліджували поняття і особливості лексичної компетенції у різних ракурсах. Однак процес формування англомовної компетенції студентів на сучасному етапі все ж залишається малодослідженим.

Вивчення іноземної мови – безперечно складний процес, котрий дозволяє не лише засвоїти основні граматичні правила, вивчення правил говоріння або читання. Успішне опанування мови насамперед залежить від набуття мовних компетенцій, які дозволять успішно застосовувати її в різних ситуаціях у процесі комунікації. Компетенція означає добру обізнаність людини із чим-небудь, коло повноважень особи, організації тощо; сукупність юридично встановлених прав, повноважень чи обов'язків органу

чи посадової особи; особиста здатність спеціаліста вирішувати певний клас професійних задач, коло питань, проблем, явищ, в яких певна особа вважається авторитетною, наділена знаннями та досвідом [Словник української мови 2006, с. 250].

Отже, проаналізувавши можемо наголосити, що тут спільним компонентом є концепти «уміння / навички», «знання», а також «досвід». Компетентність характеризують поінформованість, обізнаність, авторитетність і вона визначається як властивість за значенням «компетентний» – той, який має достатні знання; добре обізнаний із чим-небудь, кваліфікований; повноправний, повноважний; який володіє компетенцією.

Поняття «компетентність» з'явилося у 60-70-ті роки у західній, а наприкінці 1980-х років й у вітчизняній літературі. В цей час почалося становлення особливого напрямку – компетентнісного підходу до змісту навчання.

У методичній літературі по-різному пояснюється поняття «компетенція». Деякі науковці вкладають у це поняття знання, вміння та навички, способи та прийоми, ефективне застосування досвіду, поінформованість у певному колі питань, рівень професіоналізму. Існує також розуміння компетенції як наочно демонстрованих випадків (кейсів) успішної діяльності.

Слід розрізнати поняття «компетентність» та «компетенція» при тлумаченні цього підходу. Компетенція – певна соціальна вимога до освітньої підготовки студента для виконання ним продуктивної діяльності у певній сфері. Компетентність – різноманіття особистісних якостей студента, зумовлених специфікою сфери його діяльності та його особистим досвідом.

Результативність діяльності як студента, так і викладача оцінюється за допомогою різноманітних компетенцій. В основу напряму було покладено основне значення нового терміну, що означає «досягнення результату», що є метою компетентного підходу до змісту навчання.

Поняття компетентності розкриває Закон України «Про вищу освіту»: компетентність – динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти [Про вищу освіту: Закон України].

Відтак компетентнісний підхід в освіті покликаний співвідносити зміст навчання з вимогами ринку праці. Зростає потреба у професійно орієнтованих, конкурентоспроможних спеціалістах, які вміють самостійно і творчо підходити до вирішення проблем, вибирати, синтезувати та засвоювати постійно зростаючий обсяг інформації, заздалегідь прогнозувати та адаптуватися до різних життєвих ситуацій.

Д. Вілкінс, професор лінгвістики, свого часу розмірковував: «Без знань із граматики можна передати досить мало, проте без знань лексики (словника) не можна передати нічого» [Fooziyeh 2016, с. 40]. І дійсно, у методиці вивчення та викладання іноземної мови найбільшої уваги приділяється технікам вивчення нових слів задля наповнення словникового запасу. Це пов'язано із важливістю засвоєння вокабуляру як базису для отримання навичок, які необхідні для ефективного говоріння, читання, аудіювання та письма англійською мовою.

Електронний словник Merriam-Webster визначає «словник» (лат. *vocabularium*, англ. *vocabulary*) як певний запас лексики, який засвоює та використовує окрема особа або група людей [Merriam-Webster's 11th Collegiate Dictionary 2011-2018, с. 796]. Лексика так само розуміється як сформований словниковий запас певної мови і являє собою динамічне явище, оскільки у ній постійно з'являються та зникають загальноживані чи обмежені у використанні (архаїзми, терміни, професіоналізми, діалектизми) слова.

Система вивчення іноземної мови в закладах вищої освіти спроможна функціонувати на належному рівні лише в активній, свідомій та

цілеспрямованій діяльності студентів. Результат навчання залежить від того, як активно вони навчатимуться, зрозуміють цілі та умови навчання, зуміють організувати себе і свою навчальну діяльність. Вагомим аспектом при цьому є вміння викладачів розвивати, підтримувати й стимулювати такий вид навчальної діяльності.

Якщо вміння та навички забезпечують засвоєння та застосування знань, то розвиток компетенцій становить практичний зміст цих знань для студентів. Адже компетентність та компетенції завжди виявляються в практичній діяльності. Компетентна спрямованість навчання виявляється у тому, що зміст навчання включає в себе лише такий програмний матеріал, який відповідає компетенціям, потрібним у реальних життєвих обставинах.

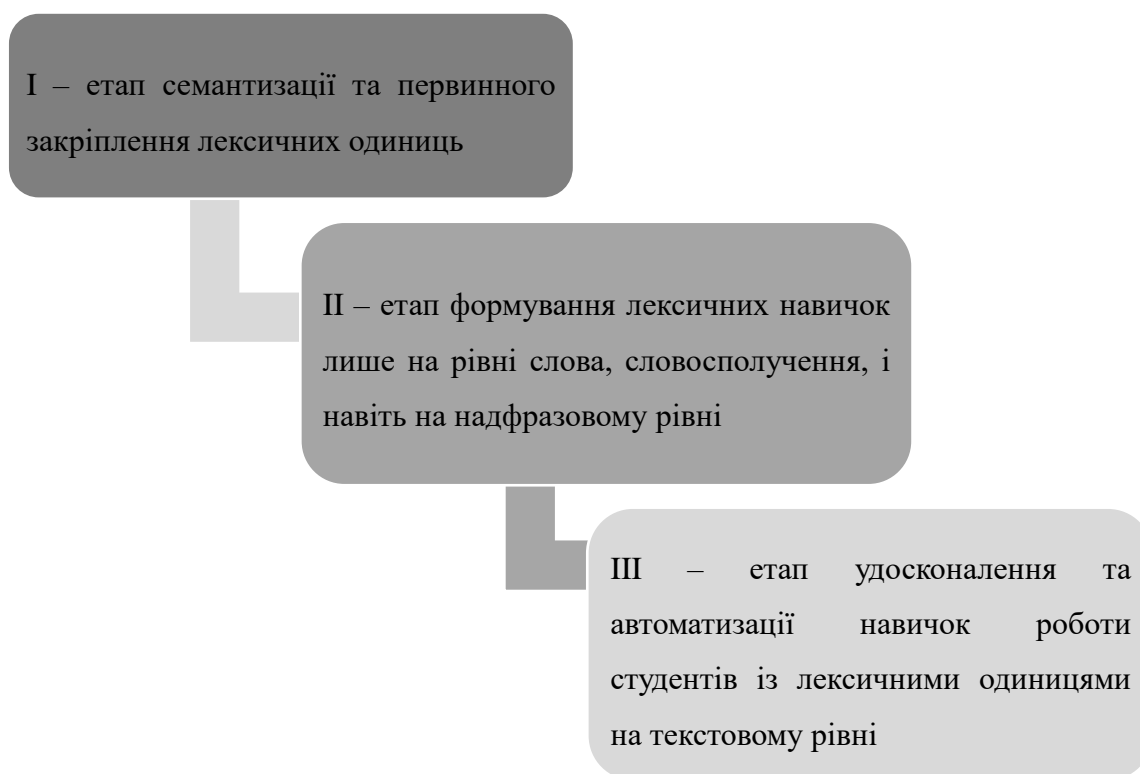
Розглядаючи проблему лексичної компетенції як невід'ємного лінгвістичного компонента іншомовної комунікативної компетенції, ми виходимо з того, що процес навчання іншомовної лексики проходить шлях від отримання знань та вироблення первинних (лексичних) умінь до розвитку вторинних (мовних) умінь (через формування лексичних навичок).

Згідно з концепцією Ю. Пассова про поетапність формування лексичних навичок, спочатку формуються навички роботи з лексичним матеріалом, потім слідує етап удосконалення навичок, і лише після цього настає етап розвитку умінь оперувати лексичними одиницями в мовленнєвій діяльності [Пассов 1991, с. 115].

Навчання англомовної лексики проходить через етапи семантизації та первинного закріплення, формування та удосконалення навичок. На думку дослідників-методистів, процес формування іншомовної комунікативної компетенції у студентів проходить шлях від ознайомлення з новими лексичними одиницями до їх активного використання у мовній діяльності [Сафонова 2004, с. 29].

Процес формування лексичної компетенції у студентів може бути зведений до трьох етапів (рис. 1.1).

Етапи формування лексичної компетенції студентів

Лексична компетенція – це:

а) мовна діяльність, спрямована на сприйняття й формування мовних висловлювань;

б) складова комунікативної компетенції.

Мовну особистість при цьому визначають як демонстратора соціального стану людини та його індивідуальних особливостей [Горинець 2019, с. 49].

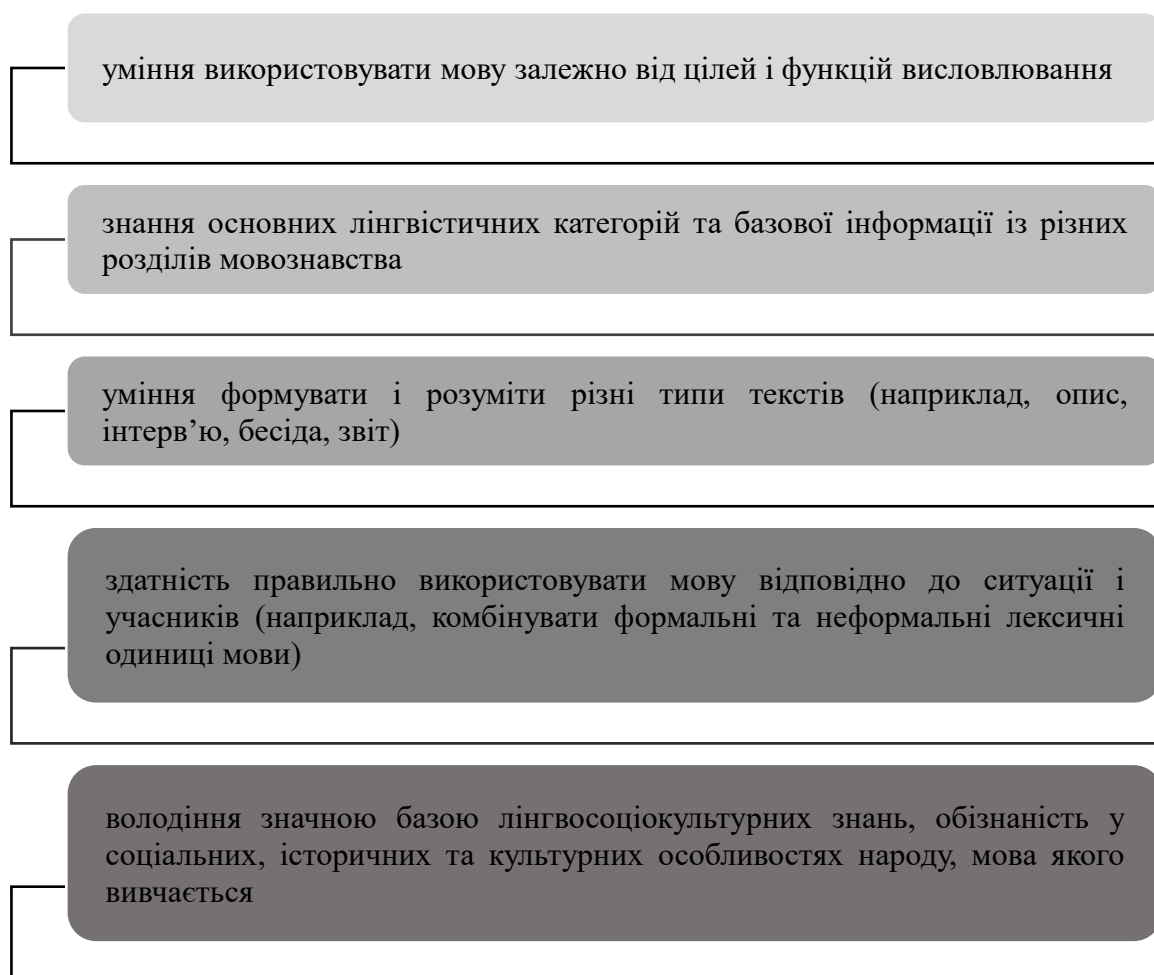
Найвагомішими властивостями лексичної компетенції є усвідомлення істинного значення мовних одиниць і одночасно оволодіння літературними нормами (вимовою, слововживанням, формоутворенням, побудовою речень). Т. Шамова визначає лексичну компетенцію як здатність майбутніх філологів визначати контекстуальне значення слова, порівнювати обсяг його

значення в обох мовах, визначати структуру значення слова і виділяти специфічно національне в даній структурі [Щерба 2007, с. 21]. Дослідниця переконана, що розвиток лексичної компетенції є складним і багатостороннім процесом, який необхідно розглядати як цілеспрямовану керовану систему.

При цьому мовній компетенції притаманні [Практикум з методики навчання іноземних мов і культур 2016, с. 126] (рис. 1.2).

Рисунок 1.2

Властивості мовної компетенції при вивченні іноземної мови

Поняття «лексична компетентність» набагато ширше за «знання», «уміння» та «навички» з лексики, адже воно зосереджує спрямованість особистості, гнучкість мислення, її здатність долати стереотипи,

передбачати мовленнєві ситуації, характер – самостійність, цілеспрямованість, вольові якості.

Існує три основні складові лексичної компетенції, а саме: лексична навичка, лексичні знання і лексична усвідомленість. С. Смоліна тлумачить поняття лексична навичка як автоматизовану навичку розуміння і вживання іншомовного лексичного навантаження на інтуїтивному рівні, яка забезпечує вдале лексичне оформлення власного мовлення і адекватне сприйняття лексичного оформлення мовлення інших, а також зв'язків між словами мови, яка вивчається [Смоліна 2010, с. 1].

Наступною складовою лексичної компетентності є лексичні знання. О. Бігич описує це поняття як відтворення у свідомості людини результату пізнання лексичної системи іноземної мови як цілісного явища і власне правил її застосування на практичному рівні [Бігич 2013, с. 216]. Третій атрибут лексичної компетенції – лексична усвідомленість. Вона є компонентом цілісної лінгвістичної усвідомленості, або свідомо-рефлексивного підходу до явищ мови і мовлення, а також до індивідуального оволодіння іншомовною комунікативною компетентністю [Хвостик 2012, с. 37].

Йдеться про здатність студента усвідомлювати процеси формування своєї лексичної компетентності і опанувати іншомовний вокабуляр, створюючи при цьому систему особистих лексичних знань; диференціювати і вживати лексичні одиниці залежно від контексту; усвідомлювати та аналізувати власні переваги й недоліки відносно оволодіння і вживання системи лексичних засобів у мовленні [Бігич 2013, с. 217].

Формування лексичної компетентності відбувається завдяки комплексному підходу, зокрема – запам'ятовуванню лексичного матеріалу на основі спеціальних методів і прийомів, а також безпосередньому відпрацюванню практичних дій зі словом на різних рівнях складності. Лексична стратегія, яка об'єднує інтелектуальні прийоми і зусилля, котрі використовуються людиною для розуміння, запам'ятовування і вживання

набутих лексичних знань, в свою чергу, полегшує цей процес становлення. Для формування та розвитку лексичних навичок і комунікативних умінь також необхідні не тільки відомості формально-структурного характеру, а й знання ситуативних і контекстуальних правил, а також соціальні та культурні знання.

Під час роботи зі словами варто враховувати основні їх ознаки та місце в системі мовних одиниць. Слово, як відомо, служить засобом позначення предметів дійсності і виражає поняття про них. Усі явища дійсності позначаються словом. Розуміння цього формується на уроках лексики, відтак у подальшій словниковій роботі учитель постійно спирається на це положення.

Поняття «словникова робота» не обмежується лише роботою зі словниками, й передбачає робота зі словом і над словом, починаючи від його сприймання на слух, відтворення, через з'ясування основних, властивих йому значень, граматичних ознак, взаємозв'язків з іншими елементами мовної системи, особливостей сполучуваності та правопису до правильного вживання у мовленні.

Існують такі поняття, як активний та пасивний словники:

- активний є переліком лексичних одиниць, котрі вживаються в усному або письмовому мовленні для вираження думки;

- пасивний є переліком лексичних одиниць, котрі використовуються при розумінні прочитаного та почутого іноземною мовою [Lexis Lexical Competence and Lexical Knowledge 2017, с. 301];

- потенційний є набором лексичних одиниць, про семантику котрих ви здогадуєтесь за схожими рисами з рідної мови, опираючись на контекст. Розглянувши лексику як аспект мови, можна відзначити, що її роль при вивченні іноземної мови велика, оскільки без оволодіння певним лексичним запасом не буде повноцінного засвоєння студентами знань.

Знання слова передбачає розуміння його значення й знання форм і вживання. Фонетична форма слова, котра є запорукою розуміння слова на

слух та графічна форма, котра є запорукою правильного написання та читання слова, є основними формами слова. Слова можуть тлумачитися по різному й мати кілька значень. Студенти не обов'язково мають знати всі значення слова, але найбільш вживані з них їм все ж варто вивчити. Дослідники переконані, що необхідно зобразити асоціації, котрі викликає слово та його соціальний підтекст, тобто його конотацію, адже це безпосередньо пов'язано з тим, як правильно вживати слово [Alquahtani 2015, с. 852].

На вибір лексики впливає рівень оволодіння іноземною мовою. Звісно потрібно звертати увагу на особливості різних культур [Дуплійчук 2010, с. 183]. Студенти мають отримувати потрібну інформацію і певний вокабуляр, котрий показує досвід мовлення носія мови. При цьому в студентів уже різняться проблеми та теми для дискусій, у порівнянні, наприклад зі старшокласниками. Тож варто звертати на це увагу, особливо – в умовах сучасного інтернаціонального світу.

1.2 Етапи формування писемної компетенції

Під навчанням письма розуміється не лише навчання графіці та орфографії, але насамперед навчання письмовій мовній діяльності, тобто процесу формулювання та вираження думок, кінцевим результатом якого є фіксовані тексти різних комунікативно-мовленнєвих жанрів та типів мовлення.

В умовах викладання іноземної мови на мовному факультеті стосовно письмової мови метою навчання має бути досягнення письмової мовленнєвої компетенції. Письмова мовленнєва компетенція (також як і усна) є системою, структура якої представлена взаємопов'язаними елементами, що характеризують одне явище – процес мовленнєвої

комунікації [Амеліна 2014, с. 133].

Письмова мовленнєва компетенція є сукупністю кількох особистісних компетенцій. Це:

- лінгвістична компетенція (володіння лексичними засобами та граматичними правилами їх організації);
- предметна компетенція (знання фрагментів навколишнього світу, концептуальна картина світу того, хто пише);
- соціолінгвістична компетенція (здатність створювати тексти відповідно ситуаціям письмового спілкування, що визначають тематику, форми комунікації та типи текстів, що продукуються у цих ситуаціях);
- соціокультурна компетенція (знання національно-культурних особливостей побудови письмових текстів, а також уміння та навички використання мовних засобів, які обслуговують ці тексти);
- дискурсивна компетенція (здатність будувати та інтерпретувати тексти, досягнення цілісності окремих висловлювань у значних комунікативних моделях);
- стратегічна компетенція (заповнення прогалів у знанні мовного коду).

Виходячи з положення, що письмова мова забезпечує один із аспектів професійної підготовки студентів, на наш погляд, є необхідним включити до цього ряду професійну компетенцію (володіння жанрами писемних творів, професійно необхідних випускнику мовного факультету ЗВО для успішного викладання іноземної мови).

Узагальнюючи передовий методичний досвід навчання іншомовного письмового мовлення, ми переконані, що у практиці викладання писемного мовлення у виші доцільно використовувати сучасні освітні технології для ефективного формування всіх сторін письмової мовної компетенції.

Проте навчання студентів через так званий діалог культур має здійснюватися поступово. Загальновідомо, що існування більшості сучасних мов у двох формах – звуковій та графічній – і, відповідно, у двох формах

мови – усній і письмовій – висувається до числа важливих лінгвістичних та педагогічних завдань у плані їх вивчення та розмежування [Семенчук 2017, с. 29].

Сьогодні студенти не переймаються питанням, чому віддати перевагу у сучасних умовах, усним чи письмовим формам, але відзначаємо важливість навчання розумінню та складання письмового тексту як одному з яскравих компонентів формування соціокультурної компетенції під час навчання іноземної мови.

Як відомо, ділове листування відрізняється від особистих листів. Звідси характерні помилки, які, як правило, допускаються в офіційному зверненні, у заключній фразі, у самій структурі побудови листа. Це неприпустимо з погляду утверджених норм ділового листування, тому що письмовій мові властиві свої характерні риси:

- 1) специфічний набір мовних засобів (у письмовій мові часто використовується те, чого немає в усній);
- 2) більша, ніж в усній формі, структурна складність;
- 3) велика свідомість в оформленні, тому що в автора тексту є можливість спланувати, поговорити про себе, оцінити адекватність мовних засобів, у читача – подумати;
- 4) повнота та розгорнутість, оскільки відсутній постійний зворотний зв'язок із співрозмовником;
- 5) інший спосіб інтонаційного оформлення, актуального членування, наприклад, порядок слів [Бігич 2013, с. 8].

А оскільки в сучасних умовах випускники ЗВО, працюючи у різних організаціях, відчують необхідність володіння вміннями та навичками письмової комунікації для встановлення контактів, листування з діловими партнерами, однією з цілей навчання іноземній мові на сучасному етапі є формування письмової комунікативної компетенції – володінням письмовими навичками, змістом та формою письмового формування мовлення.

У навчанні письма англійською мовою необхідно звертати увагу студентів на різницю норм етикету в рідній та іноземній мовах, враховувати національні та психологічні особливості комунікантів.

Важливу допомогу в цьому відношенні надає використання автентичних джерел. Саме зміст автентичних текстів має потенційну можливість пробудити позитивну мотивацію, викликати потребу читання іноземною мовою.

Автентичні джерела не лише підвищують мотивацію студентів, але є багатим джерелом вивчення мови. Автентичні тексти містять професійну інформацію, формують поле для дослідження та використання мови в реальних ситуаціях професійного спілкування. Одним із дієвих прийомів роботи над автентичними джерелами як засобами уявлення мовної реальності є методика компаративного аналізу [Корніяка 2010, с. 143].

При складанні письмового тексту необхідно:

- 1) наявність в автора письмового тексту мовного наміру, тобто уявлення про те, що буде написано, кому та з якою метою;
- 2) відбір мовних засобів для реалізації комунікативного завдання;
- 3) виділення предикату як стрижневої частини у смисловій організації речень;
- 4) реалізація зв'язку між реченнями за допомогою адекватного вибору стройових слів.

Стало недостатнім опанувати певним набором лексичних та граматичних структур, оскільки з'явилася необхідність розуміння різниці та подібності культур, що знаходить безпосереднє відображення у письмових мовних зразках. Звідси характерні помилки, які, як правило, допускаються в офіційному зверненні, у заключній фразі, у самій структурі побудови тексту.

Завдання під час навчання письма – це якості, які необхідно сформулювати в студента, щоб він міг здійснювати спілкування на міжкультурному рівні:

- 1) виробити потрібні граматичні автоматизми;

2) сформувати навички та вміння формулювати думку відповідно до бажаного письмового стилю;

3) сформувати уявлення про предметний зміст, мовний стиль та графічну форму письмового тексту.

Із усього вищезазначеного, можна дійти невтішного висновку у тому, що без соціокультурної компетенції неможливо вивчити іноземну мову тією мірою, якою цього вимагає сучасний стандарт освіти. Сьогодні знання іноземних мов дуже важливе. Сучасний світ і суспільство все більше і більше потребують людей, які вміють творчо мислити, аналізувати та розуміти оточуючих. А іноземна мова є одним із кращих засобів, які дозволяють розвивати ці навички [Тер-Минасова 2000, с. 114].

Компетентнісний підхід за умов формування мовної письмової компетенції студентів передбачає зростання комунікативної компетенції в іншомовному писемному мовленні, тобто здатність та готовність студентів здійснювати іншомовне письмове спілкування у сфері особистої та професійної комунікації, застосовуючи знання, вміння, навички, стратегії та досвід роботи з іншомовним текстом та знання про особливості побудови письмових висловлювань у культурі мови, що вивчається [Куницина 2001, с. 210].

Саме тому оволодіння письмовою комунікацією не просто один із університетських стандартів, але й можливість брати участь у міжнародних науково-практичних конференціях із метою обміну інформацією та досвідом своєї діяльності.

1.3 Метод проєктів у вивченні англійської мови студентами

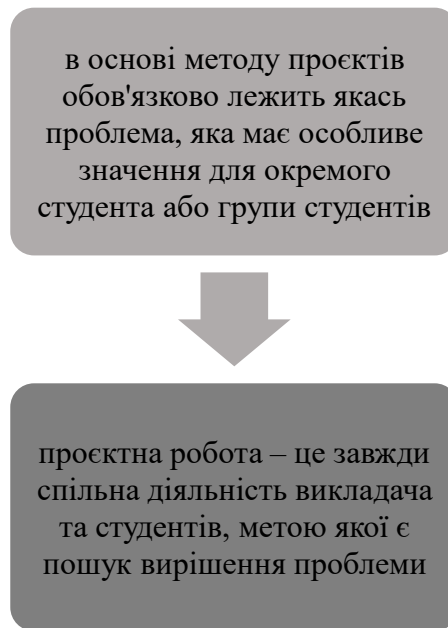
У сучасній методиці викладання іноземної мови важливими є питання підвищення якості освіти. Впровадження нових педагогічних технологій у практику навчання є важливою умовою інтелектуального, творчого та морального розвитку особистості. Сучасне навчання орієнтоване на інтереси та потреби студентів. Одним із головних завдань, як і раніше, залишається пошук ефективної методики навчання.

У більшості методичних посібників вказується, що одним із ефективних методів навчання є метод проєктів [Полат 2000, с. 4]. Цей метод знайшов широке застосування у багатьох країнах світу, оскільки він сприяє зростанню комунікативної компетенції студентів, розвитку їхньої мовної особистості, високої мотивованості. Виконання проєктних завдань та участь у проєкті дозволяє студентам бачити практичну користь від вивчення іноземної мови, що призводить до підвищення інтересу до навчального предмета.

Проєктна методика сприяє успішному формуванню всіх компонентів іншомовної комунікативної компетенції [Нехорошева 2002, с. 20]. Метод проєктів дозволяє студентам перейти від засвоєння готових знань до їхнього усвідомленого набуття.

Метод проєктів завоював популярність серед вузівських викладачів відносно недавно, цим можна пояснити наявність численних трактувань цього методу. Але серед спільних рис, які містяться у всіх визначеннях українських та зарубіжних дослідників, зазначимо наступне (рис. 1.3).

Рисунок 1.3

Своєрідні риси методу проєктів

В основі методу проєктів – система розвитку пізнавальних навичок студента, його здатність застосовувати на практиці сучасні інформаційно-комунікаційні технології, розвиток критичного мислення, розкриття творчого потенціалу. Існують певні вимоги, які потрібно враховувати під час роботи в рамках проєктної методики. Насамперед, це наявність проблеми, важливої в науковому та дослідному сенсі та потребі наявності інтегрованого знання для її вирішення.

Не менш важливі й результати – їх теоретична, практична, моральна, пізнавальна функція. Враховуються такі критерії, як рівень самостійності роботи студентів, а також чітко прописаний план дій (структурування), при розробці проєкту неможливо уникнути міждисциплінарного підходу, оскільки потрібно залучати знання з різних предметних областей та користуватися допомогою різних експертів [Каліта 2010, с. 23].

Серед етапів планування та впровадження навчальних проєктів відзначимо наступне:

- подання та обговорення ситуацій, що дозволяють виявити основні

проблеми з тематики, що обговорюється;

- висування гіпотез вирішення проблемних моментів;
- аналіз та обговорення гіпотез у малих групах;
- індивідуальна та групова робота з підтвердження або спростування гіпотез;
- фінальний етап – захист проєктів та висування нових проблем.

Застосування методу проєктів щодо іноземних мов дає значні результати. На заняттях створюється творча атмосфера, де кожен студент залучений до пізнавального процесу. При цьому з'являється можливість зосередити увагу учасників проєкту на самій проблемі, перенести акцент із лінгвістичного аспекту на змістовний, мотивувати студентів до самостійної роботи з пошуку вирішення проблеми, використовуючи інформаційні ресурси, а результати будуть представлені іноземною мовою.

Метод проєктів дозволяє студентам проявити самостійність у виборі теми, джерел інформації, способу її викладу та презентації. Проєктна методика дозволяє вести індивідуальну роботу над темою, яка викликає найбільший інтерес у кожного учасника проєкту, що безумовно, спонукає підвищену мотивовану активність студента.

Він сам обирає об'єкт дослідження, сам собі вирішує: чи обмежитися підручником із англійської мови (просто виконавши чергову вправу), або почитати інші підручники, передбачені навчальною програмою. Однак, часто студенти звертаються до додаткових джерел інформації (до спеціальної літератури, енциклопедій, інтернет-ресурсів), аналізують, порівнюють, залишаючи найважливіше та цікаве [Nickerson 1994, с. 211].

Початковий етап роботи над проєктом – запровадження та обговорення теми – пропонується на звичайному занятті, паралельно дається базова лексика, граматики, студенти освоюють прості речення.

Практична робота над проєктом розпочинається на стадії «закріплення матеріалу» та «повторення» і стає гармонійною частиною єдиного процесу навчання.

Однією з головних особливостей проєктної діяльності є орієнтація для досягнення конкретної практичної мети – наочне представлення результату – презентації чи письмового дослідження.

Англійська мова – елемент культури. Він функціонує у рамках певної культури, отже, ми повинні бути знайомі з особливостями цієї культури, з особливостями функціонування англійської мови у цій культурі, тобто йдеться про необхідність формування країнознавчої компетенції.

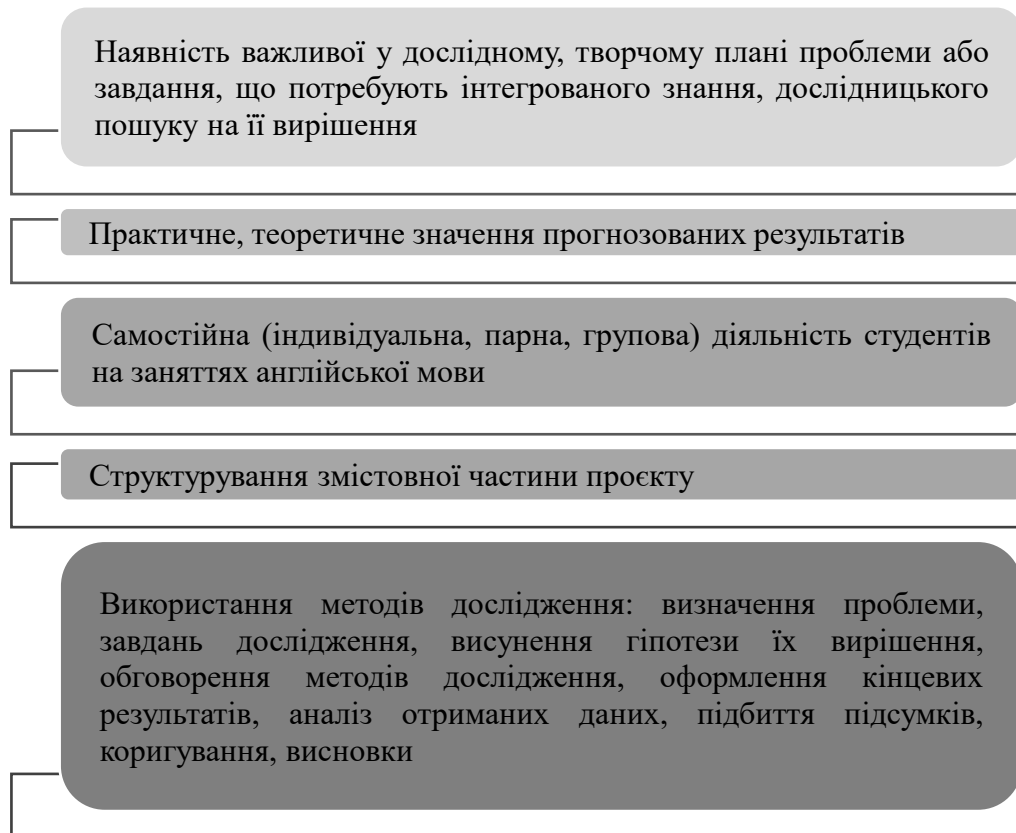
Щоб вирішити проблему, студентам потрібно не лише знання англійської мови, а й володіння великим обсягом різноманітних предметних знань, необхідних та достатніх на вирішення цієї проблеми. Крім того, студенти повинні володіти певними інтелектуальними, творчими, комунікативними вміннями [Александрова 2008, с. 10].

До перших можна віднести вміння працювати з інформацією, з текстом англійською мовою (виділяти головну думку, вести пошук потрібної інформації в англійському тексті), аналізувати інформацію, робити узагальнення, висновки. Таким чином, для грамотного використання методу проєктів потрібна значна підготовча робота, що здійснюється, зрозуміло, в цілісній системі навчання у ЗВО, не лише у навчанні англійської мови.

Основні вимоги до використання методу проєктів [Brinia 2011, с. 172] (рис. 1.4).

Рисунок 1.4

Основні вимоги до використання методу проєктів

Якщо говорити про використання методу проєктів у практиці навчання англійської мови, то, зрозуміло, найбільший інтерес викликають міжнародні телекомунікаційні проєкти. Саме такі проєкти дозволяють вирішити найбільш складні і, водночас, найістотніші для методики завдання – створення мовного середовища та на його основі створення потреби використання англійської на практиці.

Глобальна мережа Інтернет створює умови для отримання будь-якої необхідної студентам і викладачам англійської мови інформації, яка знаходиться в будь-якій точці земної кулі. Будь-який користувач, підключений до Інтернету, має можливість підібрати список літератури, отримати на своєму екрані потрібний матеріал, провести пошук статті, репортажу, інших джерел потрібної інформації з найрізноманітніших

журналів англійською мовою. Ця інформація, звичайно, автентична та, працюючи з такою інформацією, можна отримати необхідні дані щодо проблеми, над якою в цей момент працює група студентів у рамках проєкту.

Мета навчання іноземної мови – це комунікативна діяльність студентів, тобто практичне володіння іноземною мовою [Цимбал 2008, с. 69]. Завдання викладача активізувати діяльність кожного студента, створити ситуації для їхньої творчої активності в процесі навчання. Використання нових інформаційних технологій не лише поживляє навчальний процес, а й відкриває великі можливості для розширення освітніх рамок, та, безсумнівно, несе у собі величезний мотиваційний потенціал та сприяє принципам індивідуалізації навчання.

При розробці проєкту для тих, хто навчається, і викладачеві – для кращого досягнення цілей навчання – необхідно дотримуватися наступних критеріїв:

1. Тема проєкту повинна бути сформульована проблемно.
2. Необхідно надавати студентам можливість виконувати різні види діяльності під час роботи над проєктом.
3. Враховувати практичне, професійне, пізнавальне, теоретичне значення прогнозованих результатів.

Існує велика кількість різних типів проєктів. Розрізняють, наприклад, міні-проєкти, що виконуються протягом одного заняття, а також проєкти, що виконуються студентами у термін від кількох днів до семестру, року.

Якщо студенти не залучені до активної діяльності під час занять та поза ними, будь-який змістовий матеріал викличе у них споглядальний інтерес до предмета, який не буде пізнавальним інтересом.

Важливо зауважити, що використання методу проєкту під час вивчення англійської мови студентами, змінює роль викладача у навчальному процесі. Різні етапи проєктної діяльності припускають і виступ викладача як у ролі джерела нової інформації, так і консультанта, помічника, спостерігача.

У навчанні англійської мови метод проєктів можна використовувати у тісному контакті з навчальною програмою. Слід зазначити, що тема проєкту має не лише входити до загального контексту навчання мови, а й бути досить цікавою для студентів. Вибір теми проєктної роботи дуже важливий, найчастіше саме тема проєкту, зрештою, може визначити успішність та результативність проєктної роботи загалом.

Тематика може бути пов'язана як з країною мови, так і з країною проживання, студенти орієнтовані на зіставлення та порівняння подій, явищ, фактів з історії та життя людей різних країн. Новизна підходу в тому, що студентам дається можливість самим конструювати зміст спілкування, починаючи з першого заняття з проєкту.

У проєктній методиці використовується дуже плідна ідея. Поряд зі вербальними засобами вираження студенти широко використовують інші засоби: картинки, колажі, плани, карти, схеми, анкетні таблиці, графіки та діаграми. У фонограмах курсу використовуються звуконаслідувальні засоби та шумові ефекти.

Таким чином, розвиток комунікативних навичок надійно підкріплюється різноманіттям засобів, які передають ту чи іншу інформацію. У цій системі навчання широко використовується мимовільне запам'ятовування лексичних засобів та граматичних структур у ході вирішення проблемних завдань, стимулюється розвиток творчого мислення, уяви.

Створюються умови для свободи вираження думки та осмислення інформації. Підготувати, оформити та уявити проєкт – справа набагато довша, ніж виконання традиційних завдань. За допомогою проєктної методики на занятті можна досягти одразу кількох цілей – розширити словниковий запас студентів, закріпити вивчений лексико-граматичний матеріал, створити навіть атмосферу свята.

Різноманітність засобів вираження сенсу виводить студентів у вільну творчість. Це успішна по простоті методична знахідка – ключ до побудови

проектних завдань, де мовний елемент представлений скупом – до просунутого рівня, де відіграє провідну роль. При цьому проектна робота має унікальні можливості для дійсно комунікативного навчання іноземної мови навіть при опорі на мінімальний мовний матеріал.

Вивчення умов ефективності методу проектів залишається певною мірою відкритим питанням, насамперед, через недостатньо широку масштабність впровадження технології у педагогічну практику. Однак, дослідники методу проектів, вивчаючи його як цілісну систему, а також педагоги, що використовують його у своїй практиці, так чи інакше, звертаються до питання факторів та умов його ефективного застосування [Fried-Booth 1990, с. 13].

Відповідно до досвіду викладачів, стереотип про те, що у групі «слабкі» студенти потягнуться за «сильними» не завжди знаходять своє відображення. Досить часто викладачі є свідками того, що надмірна активність одних студентів пригнічує інших – не впевнених у собі, менш успішних студентів. У цьому випадку деякі викладачі практикують спосіб поділу студентів на групи, розділяючи студентів. Ситуація відсутності вираженого лідера групи створює умови для розвитку активності й самостійності.

Використання методу проектів у навчанні англійської мови передбачає врахування специфіки цієї навчальної дисципліни і безпосередньо впливає на організацію проектної діяльності, зокрема передбачає переважно групову проектну роботу з акцентуванням комунікативної сторони процесу, додаткову роботу з відбору мовного матеріалу та важливість представлення результатів. Студенти із задоволенням роблять цю роботу, і через деякий час багато хто з них із задоволенням читає свої записи викладачеві та іншим студентам. Це інтенсивно розвиває відповідальне, усвідомлене ставлення до процесу, підвищує самоконтроль, дає можливість студенту проаналізувати свої сильні і слабкі сторони.

Таким чином, вивчення іноземної мови – безперечно складний процес,

котрий дозволяє не лише засвоїти основні граматичні правила, вивчення правил говоріння або читання. Успішне опанування мови насамперед залежить від набуття мовних компетенцій, які дозволять успішно застосовувати її в різних ситуаціях у процесі комунікації.

Компетенція означає добру обізнаність людини із чим-небудь, коло повноважень особи, організації тощо; сукупність юридично встановлених прав, повноважень чи обов'язків органу чи посадової особи; особиста здатність спеціаліста вирішувати певний клас професійних задач, коло питань, проблем, явищ, в яких певна особа вважається авторитетною, наділена знаннями та досвідом.

Письмова мовленнєва компетенція є сукупністю кількох особистісних компетенцій. Компетентнісний підхід за умов формування мовної письмової компетенції студентів передбачає зростання комунікативної компетенції в іншомовному писемному мовленні, тобто здатність та готовність студентів здійснювати іншомовне письмове спілкування у сфері особистої та професійної комунікації, застосовуючи знання, вміння, навички, стратегії та досвід роботи з іншомовним текстом та знання про особливості побудови письмових висловлювань у культурі мови, що вивчається.

У навчанні англійської мови метод проєктів надає можливість студентам використовувати мову в ситуаціях реальної повсякденного життя, що, безсумнівно, сприяє кращому засвоєнню та закріпленню знань іноземної мови. Лише метод проєктів може дозволити вирішити це дидактичне завдання і, відповідно, перетворити заняття з англійської мови на процес міжкультурної взаємодії.

Проєктна технологія орієнтована насамперед на розвиток самостійності студентів, їх інтелектуальної, пізнавальної та творчої активності; по-друге, вона дозволяє вибудувати навчальний процес відповідно до принципів компетентнісного підходу.

Діяльність студентів повинна бути організована таким чином, щоб вони надалі змогли грамотно використати цей метод у своїй майбутній

професії [Юдіна 2016, с. 185]. Будучи професійно орієнтованим, метод проєктів передбачає створення максимально сприятливих умов для розкриття та прояви творчих здібностей студентів, розвиває їх уяву, мислення, фантазію.

Проектна методологія потребує системного підходу та структуризації. Необхідно розробити систему вимог до проєктної методики та її специфіку на різних курсах та етапах навчання англійській мові.

Оскільки будь-який проєкт співвідноситься з певною темою мовлення, то на етапі тренування студенти засвоюють необхідний граматичний та лексичний матеріал у рамках навчальної теми. Вони повинні вільно володіти активною лексикою, що є важливою умовою для того, щоб перейти до опису та обговорення проблемних питань чи виконати самостійно творчий проєкт обов'язковим елементом якого є письмова компетенція.

Проектна робота характеризується високою комунікативністю, активністю, проявом творчого підходу до вирішення поставлених завдань. Позитивний потенціал проєктної технології полягає в тому, що в ході роботи над проєктом студенти реалізують інтерес до предмета дослідження, розширюють свої знання про нього, використовують дослідницький досвід, набутий у час навчання у ЗВО, удосконалюють уміння працювати у команді [Устименко 2016].

Чітко встановлена система оцінювання не завжди дозволяє адекватно оцінювати виконаний пошук, самостійність та творчість, мовний (зокрема й письмовий) рівень студентів. Проектна технологія не є універсальним способом вирішити всі дидактичні завдання навчання англійської мови у вищій школі [Bravo 2017, с. 108]. Вона має вписуватися у загальну систему комунікативно-спрямованого та професійно-спрямованого навчання англійської мови.

Проаналізувавши літературу цієї проблематики, узагальнимо види проєктів, які застосовуються в навчальній діяльності студентів (рис. 1.5).

Рисунок 1.5

Види проєктів у навчальній діяльності студентів

Конструктивно-практичні проєкти включають колаж, щоденник спостережень, «вигадкування» гри та її опис, розробку ситуації спілкування чи листування.

Сутність рольово-ігрових проєктів у тому, що учасники приймають на себе певні ролі, зумовлені характером і змістом проєкту, особливістю вирішуваної проблеми. Це можуть бути літературні персонажі або вигадані герої, що імітують комунікативні або ділові відносини, які ускладнюються ситуаціями, вигаданими учасниками.

Інформаційні проєкти спрямовані на збір інформації про якийсь об'єкт, явище, мовну тему тощо.

Структура такого проєкту може бути позначена таким чином: мета проєкту, предмет інформаційного пошуку, джерела інформації (засоби ЗМІ, бази даних, серед яких електронні, інтерв'ю, анкетування, у тому числі

зарубіжних партнерів), способи обробки інформації (аналіз, узагальнення, аргументовані висновки), результат інформаційного пошуку (стаття, анотація, реферат, доповідь), презентація (публікація, обговорення на семінарі, конференції).

Дослідницькі проекти повністю підпорядковані логіці невеликого дослідження та мають структуру, наближену до справді наукового дослідження (аргументація актуальності прийнятої для дослідження теми; визначення проблеми дослідження, його предмета та об'єкта; позначення завдань дослідження, визначення методів дослідження, джерел інформації; висування гіпотез вирішення зазначеної проблеми; обговорення одержаних результатів дослідження; позначення нових проблем для подальшого процесу дослідження).

Дослідницькі проекти є одними із найскладніших, а тому вимагають від учасників проектування певних знань, умінь та навичок. При цьому необхідні добре продумана структура, визначення цілей, обґрунтування актуальності предмета дослідження, позначення джерел інформації, продумані методи, результати.

У ході професійно-орієнтованих проектів розвиваються не лише пізнавальні активність та самостійність, а й професійно значущі якості. Такий вид діяльності є дійсно мотиваційним фактором, котрий сприяє розвитку потреби у безперервному саморозвитку та самовдосконаленні, а також забезпечує готовність до застосування отриманих знань на практиці в майбутньому [Столярчук 2015, с. 124].

Проекти конкретного спостереження включають способи чи шляхи збору первинної інформації та подальшого її аналізу. Розрізняють три групи таких методів. До першої відносяться встановлення поодиноких фактів та система збору первинних даних. Встановлення фактів провадиться шляхом безпосереднього спостереження, аналізу документів або шляхом опитування (вільного інтерв'ю, інтерв'ю за заданою програмою, заочного опитування за анкетною та ін.). Друга група методів включає монографічне обстеження,

суцільне та вибіркоче спостереження або опитування [Митрофанова 2011, с. 150].

Третю групу методів складають способи обробки первинних даних: опис та класифікація, узагальнення, системний аналіз та ін.

Творчі проекти передбачають будь-які види діяльності творчого характеру та переважно не мають детально опрацьованої структури. Вона лише намічається й надалі розвивається, підкоряючись жанру кінцевого результату, обумовлюється цим жанром та прийнятою групою логікою спільної діяльності, інтересами учасників проекту. Це може бути рішення проблем, пов'язаних із змістом певного твору, статті, фільму, життєвої ситуації, написання творів на вільну тему, переклад творів рідною чи іноземною мовою.

Видавничі проекти є різновидом творчих проектів і полягають у тому, що результат проекту оформляється у вигляді друкованого продукту – нотатки, репортажу, статті, альбому, збірки тощо.

Сутність сценарних проектів полягає у складанні сценарію та плану якогось заходу, наприклад, лекції, церемонії, програми тематичного заняття тощо.

Використання проектної методики дає можливість студентам більше працювати самостійно і на парах, і в позаурочний час, розвивати творчі здібності, проявляти себе у лідерстві. Як показує практика, навчально-виховний процес, організований як робота над проектом, створює оптимальні умови для активного та вільного розвитку особистості.

Використання проектної методики на випускному курсі передбачає аналіз та корекцію реалізації отриманих знань, навичок та умінь з англійської мови. На цьому етапі проектна методика використовується для подальшої підготовки студентів до професійної діяльності, при цьому методика проектного навчання передбачає велику ініціативу та самостійність студентів у побудові проектної роботи.

Домінуючими видами проектів на цьому етапі є: творчий,

дослідницький, професійно-орієнтований та видавничий. Усі вони готують студентів до професійної діяльності, чому сприяє тематика модулів, які вивчаються студентами:

- «Система вищої освіти США та Великобританії» (Higher education in the USA of America and Great Britain);
- «Судова система США та Великобританії» (Court and Trial in the USA and Great Britain);
- «Соціальні проблеми, громадянські права, безробіття» (Social problems, civil benefits, unemployment, poverty);
- «Проблеми охорони навколишнього середовища» (Environmental problems);
- «Професія та робоче місце» (Work, the workplace, business, professions, money);
- «Роль читання книг у житті людини» (Books and Reading);
- «Виховання дітей. Важкі діти» (Difficult Children);
- «Здоровий спосіб життя» (Health, fitness, medicine, sport and exercise);
- «Сімейні відносини. Кохання, повага та порозуміння в сім'ї» (Family life).

Отже, метод проєктів – це спосіб досягнення дидактичної мети через детальну розробку проблеми, яка має завершитися цілком реальним, відчутним практичним результатом, оформленим тим чи іншим чином. Метод проєктів завжди орієнтований на самостійну діяльність: індивідуальну, парну, групову, яку студенти виконують протягом певного відрізка часу.

Очевидно, що використання проєктної методики у вивченні англійської мови сприяє підвищенню ефективності її оволодіння. Така організація роботи є засобом мотивації студентів та підвищення результативності. Метод проєктів дозволяє максимально індивідуалізувати та диференціювати навчання і виражається у наданні студентам умов для роботи над посильним за обсягом та складністю завданням у індивідуальному темпі, що створює рівні можливості для особистісного

зростання всіх студентів, реалізації їх потенціалу.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНЕ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ ПРОЄКТІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПИСЕМНОЇ АНГЛОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

2.1 Організація експериментального дослідження

У Запорізькому національному університеті на кафедрі іноземних мов тематика можливих проєктів пов'язана з навчальними програмами дисциплін, які формують іншомовну компетенцію, зокрема й письмову. Вона також передбачає міжпредметні зв'язки та міжкафедральну співпрацю, результатом якої може стати переклад англомовних наукових статей та монографій для підготовки спільних із викладачами спеціальних статей, доповідей на науково-практичних конференціях із оглядом англомовної літератури з досліджуваного питання. Міждисциплінарна інтеграція дозволяє студентам розширити рамки предмета за рахунок потенціалу знань із предметів професійного циклу.

Метод проєктів передбачає вирішення цікавої проблеми, сформульованої самими студентами та можливість максимального розкриття свого творчого потенціалу ними.

Проєктна робота передбачає включення механізмів запам'ятовування та відтворення інформації; передачу інформації іншим; застосування знань у варіативних ситуаціях; розуміння причинно-наслідкових зв'язків, співвідношення частин та цілого; наведення аргументів та доказів, перегрупування окремих частин та створення нового цілого тощо.

Таким чином, у ході проєктної діяльності студенти опанують:

– навички пізнавальної, навчально-дослідної та проєктної діяльності, навички вирішення проблем;

– здатність та готовність до самостійного пошуку методів вирішення практичних завдань, застосування різних методів пізнання;

– письмові засоби – вміння ясно, логічно та точно викладати свою точку зору, використовувати адекватні мовні засоби;

– навички пізнавальної рефлексії як усвідомлення вчинених дій та розумових процесів, їх результатів та основ, меж свого знання та незнання, нових пізнавальних завдань та засобів їх досягнення.

Нами було обрано творчий проєкт, який передбачає максимально вільний та нетрадиційний підхід до його виконання та презентації результатів. Роботу виконували 2 групи студентів-філологів (експериментальна група – ЕГ, та контрольна – КГ), відповідно – 10 і 12 студентів. Вони розкрили теми загальноосвітнього модуля робочої програми з дисципліни «Іноземна мова».

В якості продукту студентами групи ЕГ була представлена презентація – віртуальна екскурсія Лондоном із додатком – довідником “London Top 10 Sights”, який і розкриває письмову англomовну компетенцію студентів.

Підготовку проєкту робоча група розпочала з теми «Подорож» та поступово наповнювала новим матеріалом теми «Країнознавство». Під час підготовки учасники користувалися не лише підготовленим у рамках програми матеріалом, а й автентичними англomовними відеороликами, не адаптованими для студентів.

Кінцевий продукт передбачався не просто як добірка відео та слайдів, а віртуальна екскурсія – квіз, який починається у найбільшому аеропорту Лондона Хітроу (студенти повторюють пройдений лексичний матеріал на теми «Подорож», «Транспорт»), що проходить за найвідомішими пам'ятками. Кожен етап екскурсії закінчується перевірним завданням для слухачів, залучаючи їх до активної діяльності на етапі захисту проєкту.

Рисунок 2.1

Елемент презентації студентів ЕГ

Visitor Info:

When can you visit it?
Where do you have the best view?

A **Big Ben** clock tower **tour** is unfortunately **not possible** for foreign tourists. Locals can contact their member of Parliament to request a visit permit. Nevertheless, due to its popularity the **Big Ben** is part of the typical **sightseeing program**. Following places offer a **good view** of this well known photo subject: **Albert Embankment** (opposite River Thames bank), **Westminster Bridge**, **Victoria Embankment** crossing Bridge Street and **Parliament Square**.

At the **Houses of Parliament** you can choose between various possibilities for a **tour**. You can watch some committees and debates for free in the **House of Commons** and the **House of Lords**. These take place during the week. No meetings are held on **Saturdays** and during the summer break from the **end of July** until the beginning of **October**. On some of those days you have the opportunity to **visit certain premises** of the parliament at a guided tour or with an audio guide. Both versions are offered in different languages. The guided tour costs approx. **29.00 £** and a visit with the **audio guide** approx. **22.50 £**. The **visitor entrance** for the Houses of Parliament is located in the **St Margaret Street**. Links with details and current times are available below.

Tip: You should not only have a look at the **Big Ben**, you should also **hear** this **attraction**. The famous **Westminster chime** sounds at the beginning of each full hour before the bell rings the number of hours. The **Westminster Bridge** is a good place for that. From there, you can also enjoy the **view** and shoot **souvenir photos** of the **Big Ben** and the **Houses of Parliament**. **Attention:** Unfortunately, the **Big Ben** does not ring regularly at the moment. This is due to ongoing **renovation work** which is expected to last until the **end of 2022**.

Про кожне цікаве та визначне місце Лондона студенти ЕГ готували ґрунтовний та пізнавальний текст із актуальною на теперішній час інформацією. Нариклад:

Which areas of the Buckingham Palace are open for tours?

Unfortunately most time of the year the premises of the palace are not open for the public. A part of it, the State Rooms, are usually only open to visitors on certain days from around mid of July to end of September. During the rest of the year the State Rooms are used for official reception in the palace. The entrance with a multimedia guide costs about 30.00 £ and can be booked online in advance. If you are interested in a tour, you should book tickets on time because there is only a limited number of tickets available, and they are quickly sold out. At the booking you have to specify the exact day and time of your visit. If you are a garden enthusiast then you should take the opportunity and add to your ticket through the State Rooms a guided tour through the impressive palace gardens.

Two museums, which are open nearly throughout the whole year, are located on the grounds of the Buckingham Palace in London. The Queen's Gallery presents different artworks from the Royal Collection. The exhibition objects change every couple of months and are usually thematically composed. The Royal Mews takes care of the road transportation for the Royal Family. At a visit you have the chance to see magnificent historical carriages, some limousines, the stables of the horses and other related things.

The Changing of the Guard in front of the Buckingham Palace is the event which attracts most of the visitors to this sight. Do not miss this complimentary possibility to experience live English tradition.

Студенти КГ представили свою роботу у вигляді відеоролика. Проєкт виконувався упродовж трьох тижнів із розрахунку дві академічні години на тиждень обов'язкового аудиторного навантаження та представлявся на занятті для всіх студентів групи. У процесі створення відеоролика студенти застосовували знання англійської лексики та граматики для складання тексту на тему, відповідно відеоряду, питань до слухачів (див. Додаток А), використовували розмовні висловлювання для оцінювання відповідей одногрупників.

Для створення відео знадобилися знання інформатики: студенти редагували рекламний ролик, знайдений у мережі Інтернет, та наклали свій звуковий ряд. Однак головним пунктом проєкту була професійна складова. Це опис конструктивних особливостей торгового центру Brent Cross Shopping Centre, його дизайн.

Наступний етап – складання тексту. Підбираючи текст до ролика, авторам проєкту потрібно застосувати знання англійської лексики та граматики, правил побудови речень.

Подання проєкту носить практико-орієнтований характер та реалізує формування окрім письмової й комунікативної компетенції у авторів проєкту та його слухачів. Для цього виступаючі розробили завдання одnogрупникам (див. Додаток Б). Правильна відповідь відповідає одному балу. Останнє питання передбачає кілька відповідей чи невеликий вислів. Найбільш активні слухачі заохочуються відмінними оцінками.

Застосування методу проєктів у підготовці студентів-філологів дозволив отримати такі результати:

- підвищується інтерес до іноземної мови, що вивчається;
- студенти зрозуміють зв'язок між навчанням та майбутньою професійною діяльністю;
- заняття не обмежаться набуттям певних знань, умінь, навичок, а матимуть вихід на практичні дії студентів, зачіпатимуть їхню емоційну

сферу, що дозволить посилити мотивацію;

– у студентів розвиваються самостійність в отриманні необхідної інформації не лише з підручників, але й інших джерел, а також здатність працювати автономно;

– студенти навчаються мислити самостійно, знаходити та вирішувати проблеми, залучаючи для цієї проблеми цілі знання їх різних галузей, прогнозувати результати та можливі наслідки різних варіантів рішення, зможуть встановлювати причинно-наслідкові зв'язки;

– у проєкті можливо реалізувати різні форми організації навчальної діяльності, де роль педагога змінюється від контролера до рівноправного партнера та консультанта;

– з'являється можливість демонструвати свої інтереси, життєвий досвід та індивідуальні здібності;

– буде вдосконалюватись уміння студентів брати участь у колективних формах спілкування, посиляться індивідуальна та колективна відповідальність за конкретну роботу в рамках проєкту;

– студенти навчаються доводити справу до кінця та документувати результати своєї праці;

– участь у проєкті дозволить студентам використати набутий дослідницький досвід.

Таким чином, використання методу проєктів під час навчання студентів-філологів формує культуру студента, організує активну взаємодію студентів як один із одним, так і з викладачами, формує необхідні для майбутньої професії якості особистості.

Робота над проєктом передбачає виділення деяких етапів, кількість та суть яких може відрізнятися (таб. 2.1).

Таблиця 2.1

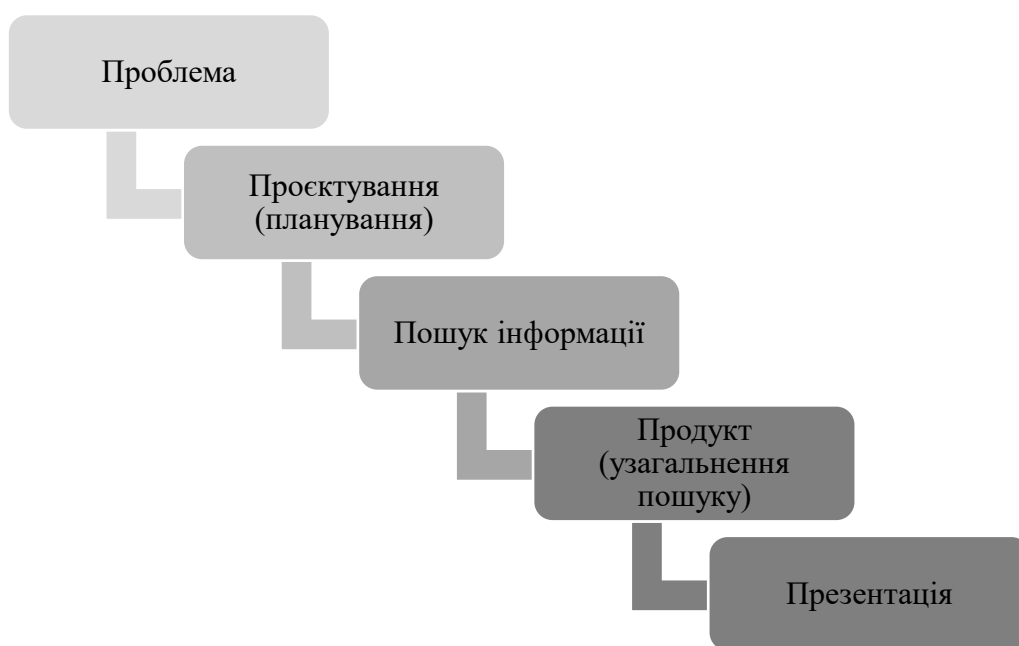
Порівняльна характеристика основних компонентів методу проєктів

Постановка мети	Створення у студентів стимулу до роботи та здійснення вибору проєкту
Планування	Складання попереднього плану роботи
Практичне здійснення	Підготовка до виконання проєкту
Критика досягнутих результатів	Складання детального плану
	Виконання проєкту
	Ведення проєкту (звіт/конспект)

Для належного виконання проєкту студенти повинні дотримуватися наступного алгоритму (рис. 2.3).

Рисунок 2.3

Алгоритм виконання проєкту студентами

Виділені етапи проєктної діяльності взаємопов'язані зі структурними компонентами навчальної самостійності студентів, які включають емоційно-вольовий компонент, змістовний компонент, когнітивний компонент та оціночно-рефлексивний компонент. Іншими словами, під час роботи над проєктом його виконавці послідовно виконують такі дії:

- постановка мети, виявлення проблеми та формулювання завдань;
- вибір методу (-ів) дослідження;
- актуалізація знань та самоосвіти за допомогою консультативної підтримки викладача;
- складання плану/програми дослідження;
- узагальнення результатів, висновки;
- реалізація проєкту;
- проведення рефлексії, визначення успіхів та недоліків.

Спрощено у роботі над проєктом можна виокремити підготовчий етап, саме виконання проєкту та аналіз отриманих результатів.

2.2 Хід та аналіз дослідно-експериментальної роботи

Спільним для ЕГ і КГ був проєкт із розкриттям актуальності вивчення англійської мови, її значення при отриманні вищої освіти та для кар'єрної зростання. Продуктом проєкту стала презентація на тему «The relevance of learning English», доповнена відеороликом і невеликим глосарієм аргументів і термінів:

REASONS TO LEARNING ENGLISH

There are several factors that make the English language essential to communication in our current time.

1. English is the International Common Tongue

First of all, English is the most common foreign language. This means

that two people who come from different countries usually use English as a common language to communicate. That's why everyone needs to learn the language in order to get in touch on an international level. Speaking it will help you communicate with people from countries all over the world, not just English-speaking ones.

2. Education

English is also necessary for the field of education. In many countries, children are taught and encouraged to learn English as a second language. Even in Ukraine, where it is not an official language. We will find many curriculums in science, engineering education filed are written in English. Because it is the dominant language in the sciences, most of the research and studies you find in any given scientific field will be written in it as well. At the university level, students in many countries study almost all their subjects in English in order to make the material more accessible to international students. English remains a major medium of instruction in schools, universities. There are large numbers of books that are written in the English language. English literature is vast and rich. Many of the latest scientific discoveries are documented in English.

3. Resources Make Learning English Easy

Although many people think that it is very difficult and confusing, English is actually the easiest of the world to learn because there are so many resources available. As soon as you decide you want to learn, there are thousands of resources on the Internet and in bookstores.

4. It's easy to learn

This is generally accepted that English isn't the most taxing language to get to grips with. The vocabulary is simple to grasp and it has developed throughout different languages regarding its evolution that is explained in the article about the history of the English language. Therefore, many speakers of those languages can see where concepts in English originated from and fast adapt to understand the basics of English.

Щонайперше студентів ознайомили із ключовими словами:

job – робота;
skills – навички;
experience – досвід;
requirements – вимоги;
responsibility – відповідальність;
involve – залучати;
fields – сфери;
quality – якість;
ability – здатність;
knowledge – знання;
success – успіх.

По-друге, студенти відпрацювали міжнародну лексику:

profession – професія;
administration – адміністрація;
style – стиль;
activity – діяльність;
organization – організація;
specialized – спеціальний;
practice – практика.

Очевидно, що для такої серйозної роботи студенти проаналізували величезний пласт інформації та обирали найцікавіше та актуальне, консультуючись із керівником проекту та обговорюючи в колективі, що сприяє розвитку інтересу до обраної професії та вмінню застосовувати знання іноземної мови для досягнення професійних задач.

Як видно з описів проєктів, під час підготовки були використані не лише друковані джерела, а й автентичні письмові та відеоматеріали. Постановка завдань для філологів наштовхує студентів на постійне розширення словникового запасу, актуалізацію вивченого лексико-граматичного матеріалу, що розвиває стійкий інтерес до поглибленого вивчення англійської мови, використання її як інструменту науково-

пізнавальної діяльності. Крім того, створює сприятливе середовище для використання здобутих знань у незнайомих ситуаціях, тобто творчо. Така діяльність є ілюстрацією застосування рівневого підходу, коли засвоєння знань поділяється на три рівні:

1. Перший рівень: відтворення та запам'ятовування – ця робота проводиться до початку проєктування на заняттях та в рамках самостійної роботи.

2. Другий рівень: застосування знань у знайомій ситуації за зразком – у цій частині викладачеві слід продумати блок імітаційних вправ, які сприяли б подальшій творчій роботі, а саме вчили будувати фрази, що виражають особисте ставлення до розглянутої теми, згоду або не згоду з думкою інших, заповнення таблиць за змістом почутого (прочитаного) та використання цієї роботи для письмового висловлювання.

3. Третій рівень: застосування знань у незнайомій ситуації, тобто творчо – якщо перші рівні освоєно студентами успішно, то цьому етапі вони усвідомлено і з задоволенням створюють свій продукт.

Наостанок, варто відзначити, що захист проєкту є так само формою контролю знань та обидві групи студентів показали відмінні результати, а також підвищили результативність роботи всієї групи філологів під час захисту. Безумовно, успішна діяльність у будь-якій сфері сприятливо впливає самооцінку студентів і стимулює інтерес до вивчення англійської мови. Із дослідно-експериментальної роботи видно, що застосування методу проєктів спричинило за собою необхідність і в інших сучасних методах: рівневий підхід, проблемна ситуація і дискусія.

У проєктах студентів порушено ще одне важливе питання: застосування знань іноземної мови у професійній діяльності, починаючи із закордонної поїздки, закінчуючи спеціальними термінами.

Ми дотримувалися прийнятого в методичній науці алгоритму експериментального навчання та провели початковий та підсумковий зрізи у КГ та ЕГ за 5-бальною системою на основі розроблених завдань,

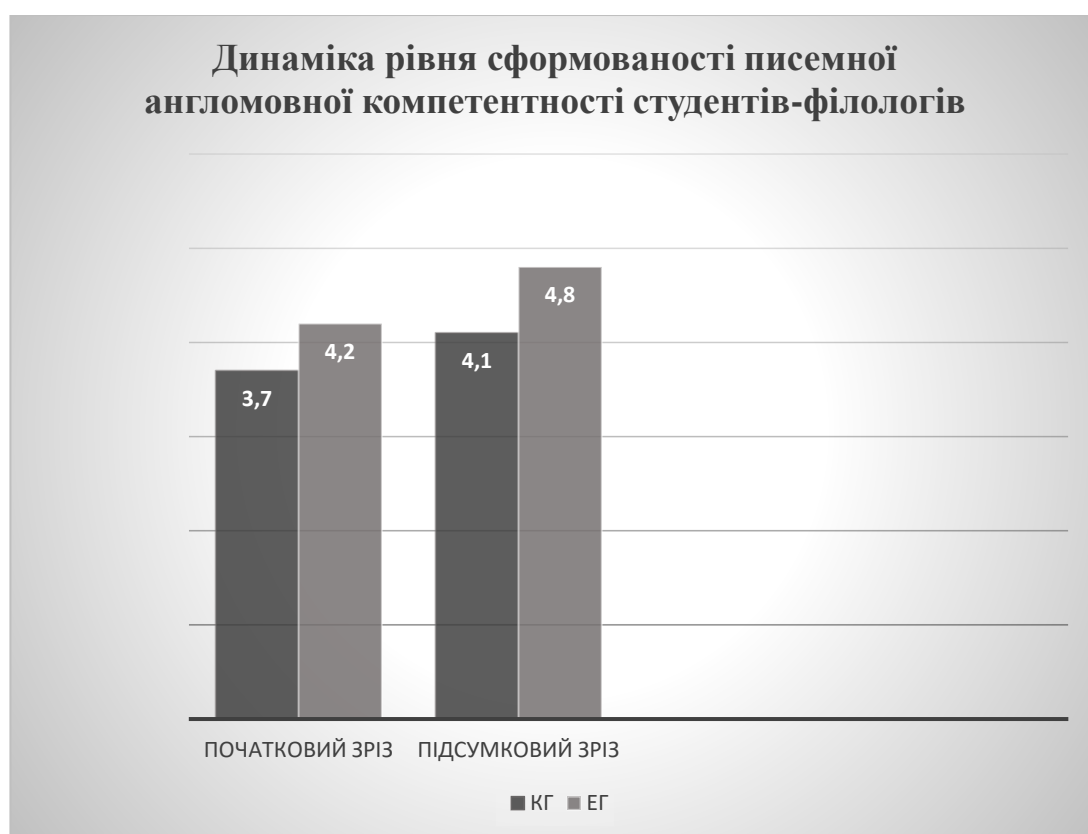

спрямованих на перевірку рівня сформованості писемної англомовної компетентності студентів-філологів та умінь вживання ними англомовної лексики в основних видах іншомовної діяльності.

Результати початкового тестування, проведеного перед експериментальним дослідження виявилися наступними: середній бал у КГ – 3,7, середній бал у ЕГ – 4,2. Опісля завершення проектної роботи студентів проведено підсумкове тестування студентів із наступними результатами: середній бал у КГ – 4,1, середній бал у ЕГ – 4,8 (рис. 2.4).

Рисунок 2.4

Діаграма рівня сформованості писемної англомовної компетентності студентів-філологів

Таким чином, студенти показали, окрім усіх перерахованих вище переваг методу проектів, значимість вивчення іноземної мови для майбутньої професійної діяльності та її застосування як інструменту особистісного та професійного розвитку.

Із огляду на результати дослідно-експериментальної роботи, аналізований метод проєктування є найефективнішим і дієвим у викладанні та вивченні англійської мови.

Цей метод навчання суттєво відрізняється від планових занять, але завдяки вмілому плануванню викладачем, цілі навчальної програми можуть бути досягнуті в проєктній роботі. Застосування проєктного методу на заняттях англійської мови показали, що студенти досягають хороших результатів у вивченні англійської мови, мають практичні можливості застосувати навички, отримані на таких заняттях, розуміють необхідність міждисциплінарних зв'язків. Виконання програмних проєктів дозволяє студентам бачити практичну користь від вивчення іноземної мови, розвивати комунікативні нахили та мовні компетенції.

Безумовно метод проєктування забезпечує атмосферу діалогу та співпраці викладача та студентів, студентів із студентами, зростання захопленості та зацікавленості у результаті, підвищує активність мислення студентів і наближає їх навчальну діяльність до науково-дослідної роботи.

ВИСНОВКИ

Успішне оволодіння мовою залежить насамперед від набуття мовних навичок, які дозволяють успішно застосовувати в різних ситуаціях процесу спілкування. Компетентність означає добре знання людиною чогось, обов'язків особи, організації тощо; сукупність передбачених законом прав, повноважень чи обов'язків суб'єкта чи посадової особи; особиста здатність фахівця вирішувати певний клас професійних завдань, сукупність питань, проблем, явищ, у яких авторитетною вважається певна особа, наділена знаннями та досвідом.

Поняття «компетентність» та «компетенція» – різні. Компетенція – певна соціальна вимога до освітньої підготовки студента для виконання ним продуктивної діяльності у певній сфері. Компетентність – різноманіття особистісних якостей студента, зумовлених специфікою сфери його діяльності та його особистим досвідом.

Система вивчення іноземної мови в закладах вищої освіти спроможна функціонувати на належному рівні лише в активній, свідомій та цілеспрямованій діяльності студентів. Результат навчання залежить від того, як активно вони навчатимуться, зрозуміють цілі та умови навчання, зуміють організувати себе і свою навчальну діяльність. Вагомим аспектом при цьому є вміння викладчів розвивати, підтримувати й стимулювати такий вид навчальної діяльності.

Поняття «лексична компетентність» набагато ширше за «знання», «уміння» та «навички» з лексики, адже воно зосереджує спрямованість особистості, гнучкість мислення, її здатність долати стереотипи, передбачати мовленнєві ситуації, характер – самостійність, цілеспрямованість, вольові якості. Її формування відбувається завдяки комплексному підходу, зокрема – запам'ятовуванню лексичного матеріалу на основі спеціальних методів і прийомів, а також безпосередньому

відпрацюванню практичних дій зі словом на різних рівнях складності.

Письмова мовленнєва компетенція є сукупністю кількох особистісних компетенцій. А оскільки в сучасних умовах випускники ЗВО, працюючи у різних організаціях, відчувають необхідність володіння вміннями та навичками письмової комунікації для встановлення контактів, листування з діловими партнерами, однією з цілей навчання іноземній мові на сучасному етапі є формування письмової комунікативної компетенції – володінням письмовими навичками, змістом та формою письмового формування мовлення.

Метод проєктів завоював популярність серед вузівських викладачів відносно недавно, цим можна пояснити наявність численних трактувань цього методу. Застосування методу проєктів щодо іноземних мов дає значні результати. На заняттях створюється творча атмосфера, де кожен студент залучений до пізнавального процесу. При цьому з'являється можливість зосередити увагу учасників проєкту на самій проблемі, перенести акцент із лінгвістичного аспекту на змістовний, мотивувати студентів до самостійної роботи з пошуку вирішення проблеми, використовуючи інформаційні ресурси, а результати будуть представлені іноземною мовою.

Проектна діяльність дозволяє студентам усвідомити свої навчальні потреби та самим визначити стратегії для їх реалізації. Окрім цього, спільна робота над проєктами вчить діяти в команді, правильно розподіляти обов'язки, контролювати себе та робити висновки про власні досягнення у навчанні. Викладач надає студентам максимальну свободу в роботі над проєктами, виконуючи роль спостерігача та за необхідності коригуючи їх діяльність.

Дослідно-експериментальне дослідження щодо використання методу проєктів у формуванні писемної англомовної компетентності студентів-філологів проводилося на базі Запорізького національного університету. Нами було обрано творчий проєкт, який передбачає максимально вільний та нетрадиційний підхід до його виконання та презентації результатів. Роботу

виконували 2 групи студентів-філологів (експериментальна група – ЕГ, та контрольна – КГ), відповідно – 10 і 12 студентів. Вони розкрили теми загальноосвітнього модуля робочої програми з дисципліни «Іноземна мова».

Студентами групи ЕГ була представлена презентація – віртуальна екскурсія Лондоном із додатком – довідником “London Top 10 Sights”. Студенти КГ представили свою роботу у вигляді відеоролика про лондонський торговий центр Brent Cross Shopping Centre. Спільним для ЕГ і КГ був проєкт із розкриттям актуальності вивчення англійської мови, її значення при отриманні вищої освіти та для кар’єрної зростання. Продуктом проєкту стала презентація на тему “The relevance of learning English”.

Під час оцінювання студентів дотримувано прийнятого в методичній науці алгоритму експериментального навчання та проведено початковий та підсумковий зрізи у КГ та ЕГ за 5-бальною системою на основі розроблених завдань, спрямованих на перевірку рівня сформованості писемної англомовної компетентності студентів-філологів та умінь вживання ними англомовної лексики в основних видах іншомовної діяльності.

Результати початкового тестування, проведеного перед експериментальним дослідження виявилися наступними: середній бал у КГ – 3,7, середній бал у ЕГ – 4,2. Опісля завершення проєктної роботи студентів проведено підсумкове тестування студентів із наступними результатами: середній бал у КГ – 4,1, середній бал у ЕГ – 4,8. Отже, динаміка рівня сформованості письмової англомовної компетентності студентів-філологів під час використання методу проєктів зросла.

Для успішного використання методу проєктів на філологічному факультеті доцільно:

- заохочувати самостійність студентів у виборі тем для вивчення та способів їхньої презентації;
- у процесі виконання проєктних завдань можна вводити і додатковий матеріал;
- максимально корисним із дидактичної та практичної точки зору є виконання не індивідуальних, а групових проєктів. Це пов’язано із комунікативним підходом до викладання мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александрова В. В. Креативна система навчання англійської мови. *Вісник Дніпропетровського університету. Мовознавство.* 2008. Т. 16. Вип. 14. С. 8–14.
2. Амеліна С. М. Методика формування лексичної компетенції майбутніх філологів. *Вісник Дніпропетровс. ун-ту імені Альфреда Нобеля.* Серія : Педагогічні науки. 2014. № 2 (8). С. 131–135.
3. Арванітопуло Е. Г. Особливості навчання іноземної мови за проектною методикою. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Педагогіка та психологія.* 2002. № 5. С. 230–236.
4. Бігич О. Б. Методика навчання іноземних мов і культур : теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / за загальн. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.
5. Бойко Н. І. Основні педагогічні аспекти використання інформаційних технологій та технологій дистанційного навчання в самостійній роботі студентів. *Наукові записки : збірник наукових статей НПУ імені М. П. Драгоманова.* Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. Випуск 71. 69 с.
6. Гоцинець І. Л. Методика формування німецькомовної лексичної компетенції студентів. *Молодий вчений.* 2019. № 4.2 (68.2). С. 48–52.
7. Деркач С. П. Reflection on the New Teacher Development. *Інновації в сучасній освіті : український та світовий контекст : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції (Умань, 18-19 квітня 2019 р).* Умань, 2019. С. 72–73.
8. Дуплійчук О. М. Розвиток творчих здібностей учнів старшої школи засобом соціокультурного колажування. *Актуальні проблеми сучасної лінгвістики та методики викладання іноземних мов.* 2010. С. 182–184.
9. Каліта В. В. Застосування методу проектів у викладанні іноземної

мови як засіб створення навчальної середовища формування та розвитку життєвих компетентностей учнів : навч. посіб. Харцизьк, 2010. 61 с.

10. Кальнік О. П. Контроль навчальних досягнень з іноземної мови студентів ВНЗ за допомогою методу проєктів. URL : http://77.121.11.9/bitstream/PoltNTU/334/1/Kalnik_OP_Kontrol_Za_Dop_Proektiv.pdf.

11. Комар Т. В. Методологія проєктної діяльності: теоретичний аспект. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2013. №2 (8). С. 102–107.

12. Корніяк О. М. Розвиток комунікативної компетентності особистості в сучасному соціокомунікативному просторі. *Матеріали II Всеукраїнського психологічного конгресу, присвяченого 110 річниці від дня народження Г. С. Костюка (19-20 квітня 2010 р)*. Київ : ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», 2010. Т. I. С. 140–145.

13. Куниця В. Н. Межличностное общение : учебник для вузов. Санкт-Петербург : Питер, 2001. 544 с.

14. Ловка О. В. Визначення ефективності групової проєктної діяльності студентів. *Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка Національної АПН України*. Проблеми загальної та педагогічної психології. 2012. Т. 24. ч. 6. С. 240–249.

15. Ловка О. В. Фактори ефективності групової проєктної діяльності студентів. URL : www.newlearning.org.ua/sites/default/files/praci/Tezy-konfer2010/lovka.doc

16. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах / голов. ред. С. Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2002. 328 с.

17. Методичні рекомендації для розроблення профілів ступеневих програм, включаючи програмні компетентності та програмні результати навчання. Київ : ТОВ «Поліграф плюс», 2016. 80 с.

18. Митрофанова Г. Г. Трудности использования проектной деятельности в обучении. *Молодой ученый*, 2011. №5. Т. 2. С. 148–151.

19. Нехорошева А. В. Из опыта работы по проектной методике. *Иностранные языки в школе*. 2002. № 1. С. 18–21.
20. Ницета В. А. Метод проектів як засіб формування життєвої компетентності старшокласників у процесі навчання українознавчих предметів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 10.02.04. Кривий Ріг, 2009. 20 с.
21. Окунькова Л. О., Карасова Д. А., Окунькова Є. О. Креативне письмо як ефективний спосіб індивідуального навчання англійській мові. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Філологічні науки*. 2020. №3 (334). С. 191–195.
22. Пассов Е. И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению. Москва : Просвещение, 1991. 223 с.
23. Полат Е. С. Метод проектов на уроках иностранного языка. *Иностранные языки в школе*. 2000. № 2. С. 3–10.
24. Практикум з методики навчання іноземних мов і культур у загально-освітніх навчальних закладах : англ. мова, нім. мова, франц. мова, ісп. мова : навчальний посібник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Ірпінь : Видав. Романенко Л. Л., 2016. 398 с.
25. Приходько Д. С. Інтеграція сучасних технологій у процес вивчення та викладання іноземних мов. *Матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні підходи та інноваційні тенденції у викладанні іноземних мов»* (13-14 березня 2014 р.). URL : <http://interconf.fl.kpi.ua/ru/node1282>.
26. Про вищу освіту: Закон України. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/>.
27. Сафонова В. В. Коммуникативная компетенция : современные подходы к многоуровневому описанию в методических целях. Москва : Еврошкола, 2004. 236 с.
28. Семенишин І. Є. Навчальні стратегії у вивченні англійської мови

як методична проблема. Наукові записки. Серія : Педагогіка. 2011. № 2. С. 156–159.

29. Семенчук Ю. А. Интерактивное обучение студентов английской экономической лексике : монографія / ред. О. Б. Тарнопольского. Тернополь : Вектор, 2017. 212 с.

30. Словник української мови: в 11 томах. Т. 1, А-К / уклад.

В. В. Яременко, О. М. Сліпушко. Київ, Вид-во «АКОНІТ», 2006. 926 с.

31. Смирнова М. І. Інформаційно-методичне забезпечення самостійної роботи студентів при вивченні іноземної мови. *Філологія. Методика. Педагогіка*. Київ : КНЕУ, 2002. 118 с.

32. Смоліна С. В. Методика формування іншомовної лексичної компетенції. *Іноземні мови*. Київ : Ленвіт, 2010. Вип 4. С. 16–23.

33. Столярчук О. А. Роль успішності навчально-професійної діяльності у формуванні професійного універсалу майбутнього фахівця. *Молодий вчений*. 2015. № 11 (26). С. 125–128.

34. Тер-Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация. Москва : Слово, 2000. 264 с.

35. Устименко О. М. Етапи проектування у навчанні іноземних мов. 2016. URL : <http://archive.ws-conference.com/wp-content/uploads/288.pdf>.

36. Уйсімбаєва М. Проектна діяльність : теоретичні аспекти. *Витоки педагогічної майстерності*. 2014. Випуск 13. С. 258–263.

37. Хвостик Л. І. Розвиток комунікативних здібностей учнів через використання інтерактивних технологій. *Німецька мова в школі*. 2012. № 10. С. 35–38.

38. Цимбал О. М. Проектна технологія, критичне мислення і громадянська освіта в процесі вивчення англійської. *Початкова школа*. Харків : Вид. група «Основа», 2008. 109 с.

39. Щерба Л. В. Преподавание иностранного языка в школе. Москва, 2007. С. 44–50.

40. Щербина С. В. Застосування проектного методу у викладанні іноземної мови у вищому навчальному закладі. *Наукові записки : збірник наукових праць*. Сер. : Філологічні науки; мовознавство. Кіровоград : КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. Вип. 128. С. 519–522.

41. Юдіна О. В. Методичні засади навчання студентів іноземної мови для ділового професійного спілкування. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки*. 2016. № 3. С. 181–187.

42. Alquahtani M. The importance of vocabulary in language learning and how to be taught. *International Journal of Teaching and Education*. 2015. P. 21–34.

43. Brumfit C. J. *Communicative methodology in language teaching* Cambridge : Cambridge University Press. 2012. 166 p.

44. Bravo J. C., Intriago E. A., Holguin J. V., Garzon G. M., Arcia L. O., Motivation and Autonomy in Learning English as Foreign Language. *English Language Teaching*. 2017. Vol. 10. № 2. P. 100–113. URL : <http://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1126753.pdf>.

45. Brinia V. Project : a trainee oriented training method, an empirical approach. *Higher Education, Skills and Work-Based Learning*. 2011. Vol. 1. Is. 2. P. 169–186.

46. Cheong C. From group-based learning to cooperative learning : A metacognitive approach to project-based group supervision. *Informing Science : The International Journal of an Emerging Transdiscipline*. 2010. Vol. 13. № 1. P. 73–86.

47. Fooziyeh R., Khadijeh J. A Deeper Understanding of L2 Vocabulary Learning and Teaching: A Review Study. *International Journal of Language and Linguistics*. Vol. 4. № 1. 2016. Pp. 40–46.

48. Fried-Booth D. L. *Project Work*. Oxford : University Press, 1990. P. 13.

49. Kathleen M. Eisenhardt Building Theories from Case Study Research. *AMR*. 1989. Vol. 14. P. 532-550.

URL : <https://doi.org/10.5465/amr.1989.4308385>.

50. Knoll M. Project method. *Encyclopedia of Educational Theory and Philosophy* / ed. D. C. Phillips. Thousand Oaks, California. 2014. Vol. 2. P. 665–669.

51. Lexis Lexical Competence and Lexical Knowledge : A Review Keiby Caro Universidad del Norte, Colombia; *Journal of Language Teaching and Research*, 2017. Vol. 8. №2. P. 205–213.

52. Merriam-Webster's 11th Collegiate Dictionary / Merriam-Webster, 2011–2018. URL : <https://www.merriam-webster.com>.

53. Nickerson R. S. Teaching of thinking and problem-solving. California : Academic press, 1994. 400 p.

Control survey «Places of interest in London»

1. It is also the scene of the Changing of the Guard.

Big Ben

Trafalgar Square

Buckingham Palace

2. One of London's best-known tourist spots which marks the gateways to Soho, London's lively theater and entertainment district.

National Gallery

Trafalgar Square

The British Museum

3. It contains more than 13 million artifacts from the ancient world.

The British Museum

National Gallery

The Victoria and Albert Museum

4. It is part of a South Kensington-based group of museums that includes the Natural History Museum and Science Museum.

The Shard

National Gallery

The Victoria and Albert Museum

5. Gallery opened in 1897 as the basis of a national collection of significant British art.

The Victoria and Albert Museum

National Gallery

The Two Tates: Tate Britain and Tate Modern

6. It is London's largest open space and has been a destination for sightseers since 1635.

St. Paul's Cathedral

Covent Garden

Hyde Park

Review questions about the shopping center

1. What are the main features of a good shopping mall?
2. What are the features of the exterior and interior of the shopping center?
3. Features of the location of the shopping center.
4. Can you enjoy the atmosphere or environment of the mall?
5. What are the differences between shopping in London and shopping where you live?

SUMMARY

The presented paper is dedicated to the analysis of such a topical problem as the use of the project method in the formation of students' written and linguistic competence.

Object of research: the method of projects in the study of the English language by students. The subject of research: the process of using the project method.

The purpose of the work is to conduct an analysis of the use of the project method in the formation of the written competence of philology students in the process of learning English.

It determined the accomplishment of such objectives as:

- to determine the general characteristics of students' English language competence

- analyze the stages of formation of written competence;

- to investigate the peculiarities of the project method in the study of English by students;

- conduct an experimental test of the practical use of the project method for the formation of written English language competence of philology students.

The scientific novelty of the presented research lies in the improvement of theoretical knowledge about the formation of written English language competence of philology students based on the application of the project method during classes.

Approbation of the proposed content-methodical provision of students' education by the method of projects for the formation of English-language written competence involved the implementation of a pedagogical experiment on the basis of the Zaporizhzhya National University.

Considering the results of research and experimental work, the design method is the most efficient and effective in teaching and learning English.

Key words: competence, written competence, project, philology students, English language, educational activity

**Декларація
Академічної доброчесності
Здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ**

Я, Андрієць Анастасія Віталіївна, студентка 2 курсу магістратури, форми навчання заочна, факультету іноземної філології, спеціальність 035 Філологія, освітньо-професійна програма Мова і література (англійська), адреса електронної пошти bliznetsnastya99@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Використання методу проєктів у формуванні писемної англомовної компетентності студентів-філологів» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (студент) _____